

Virsraksts: Cietušā tiesības izteikt viedokli par vienošanās procesa iespējamo piemērošanu

Tēze: Kriminālprocesa likuma 434.panta pirmās daļas 2. punktā noteikts, ja prokurors, ceļot apsūdzību vai turpinot kriminālvajāšanu, atzīst par iespējamu procesā slēgt vienošanos, viņš informē cietušo par viņa tiesībām izteikt savu viedokli par vienošanās procesa iespējamo piemērošanu. No minētās likuma normas izriet, ka cietušajam jābūt reālai iespējai izteikt savu viedokli vēl pirms vienošanās noslēgšanas.

Latvijas Republikas Augstākās tiesas

Senāta Krimināllietu departamenta

2009. gada 4. novembra

LĒMUMS

Lietā SKK – 555/2009

(Krimināllieta Nr. 11260036509)

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departaments šādā sastāvā:

senators referents V.Čiževskis,

senatore A.Nusberga,

senators P.Dzalbe

izskatīja rakstveida procesā krimināllietu sakarā ar cietušās D.A. kasācijas sūdzību par Liepājas tiesas 2009.gada 24.augusta spriedumu un

k o n s t a t ē j a

I.A., personas kods [..],

ar Liepājas tiesas 2009.gada 24.augusta spriedumu atzīts par vainīgu un sodīts pēc Krimināllikuma 128.panta ar brīvības atņemšanu uz 10 mēnešiem.

Par minēto spriedumu cietusī D.A. iesniegusi kasācijas sūdzību, lūdzot atcelt Liepājas tiesas 2009.gada 24.augusta spriedumu un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai.

Kasācijas sūdzībā cietusī norāda, ka gan pirmstiesas, gan arī tiesas procesa laikā ir pārkāptas D.A. kā cietušās personas procesuālās tiesības. Pēc sūdzības iesniedzējas

domām noticis arī Krimināllikuma pārkāpums - noziedzīgajam nodarījumam piemērota nepareiza juridiskā kvalifikācija.

Sūdzības iesniedzēja norāda, ka ar Liepājas pilsētas un rajona policijas pārvaldes 2009.gada 20.maija lēmumu D.A. tikusi atzīta par cietušo. 2009.gada 3.jūlijā pieņemts lēmums par I.A. saukšanu pie kriminālatbildības par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu pēc Krimināllikuma 125.panta trešās daļas. Pirmstiesas kriminālprocess pabeigts 2009.gada 30.jūlijā un D.A. kā cietušajai personai Liepājas pilsētas prokuratūrā izsniegtas krimināllietas materiālu kopijas. Kasatore atzīmē, ka par savu morālo un materiālo interešu pārstāvību vienojusies ar zvērinātu advokāti I.Freidenfeldi.

Sūdzības iesniedzēja pievērš uzmanību apstāklim, ka 2009.gada 20. vai 21.augustā saņēmusi telefonisku informāciju no tiesas, ka 2009.gada 24.augustā tiks skatīta krimināllieta I.A. apsūdzībā pēc Krimināllikuma 128.panta un apsūdzētajam paredzēts noteikt sodu – brīvības atņemšanu uz 10 mēnešiem. Saņemot šāda veida informāciju, bijusi neizpratnē, jo iepriekš I.A. ticis apsūdzēts pēc Krimināllikuma 125.panta trešās daļas. Ņemot vērā radušos neskaidro situāciju, cietusī 2009.gada 21.augustā Liepājas tiesai adresējusi iesniegumu ar lūgumu atlikt krimināllietas izskatīšanu, jo uz tiesas sēdi nevar ierasties cietušās pārstāve.

Kasatore norāda, ka šobrīd viņai esot zināms, ka 2009.gada 18.augustā ar procesa virzītāja lēmumu kriminālprocess izbeigts daļā pret apsūdzēto I.A. apsūdzībā pēc Krimināllikuma 125.panta trešās daļas un viņa darbības pārkvalificētas uz Krimināllikuma 128.pantu un noslēgta vienošanās par sodu. Sūdzības iesniedzēja uzskata, ka, pastāvot šādiem apstākļiem, viņai bijusi liegta iespēja izteikt savus iebildumus vai apsvērumus, jo iepriekš minētos procesuālos dokumentus neesot saņēmusi, bet tiesa, ignorējot lūgumu par lietas izskatīšanas atlikšanu, nav pievērsusi uzmanību procesuālo tiesību pārkāpumiem konkrētajā kriminālprocesā.

Pēc sūdzības iesniedzējas domām, tiesai, saskaņā ar Kriminālprocesa likuma normām, bijis pienākums izvērtēt starp prokuroru un apsūdzēto I.A. noslēgtās vienošanās atbilstību likumam.

Senāta Krimināllietu departamentā saņemti Liepājas pilsētas prokuratūras prokurores A.Daideres iebildumi un paskaidrojumi saistībā ar cietušās D.A. kasācijas sūdzību.

Prokurore norāda, ka 2009.gada 30.jūlijā cietušajai D.A. izsniegtas krimināllietas materiālu kopijas. 2009.gada 18.augustā prokurore pieņēmusi lēmumu izbeigt kriminālprocesu daļā pret I.A. apsūdzībā pēc Krimināllikuma 125.panta trešās daļas un

pār kvalificējusi apsūdzētā darbības pēc Krimināllikuma 128.panta. Prokurore atzīmē, ka I.A. savu vainu pēc Krimināllikuma 128.panta atzinis un piekritis vienošanās procesa piemērošanai. Par iepriekš minētā lēmuma pieņemšanu sākotnēji telefoniski paziņots cietušajai D.A., izklāstot pieņemtā lēmuma un vienošanās procesa būtību, kā arī cietusī piekritusi dokumentu kopiju saņemšanai pa pastu. Prokurore vērš uzmanību faktam, ka D.A. uz krimināllietas materiālos norādīto dzīvesvietas adresi 2009.gada 18.augustā nosūtīti iepriekš minētie lēmumu noraksti un izskaidrotas cietušā tiesības vienošanās procesā, ko apliecina krimināllietas materiālos esošais pavadraksts Nr.11260036509/4-4/2034-2009. Prokurore norāda, ka krimināllietas materiālos nav cietušās D.A. un zvērinātas advokātes I.Freidenfeldes vienošanās ordera un tas nav bijis pievienots arī pie tiesai adresētā cietušās iesnieguma. Pēc prokurores domām tiesas spriedumā konstatētais pamatojums, ka tiesa, neskatoties uz cietušās iesniegumu par tiesas sēdes atlikšanu, nav saskatījusi attaisnojošus iemeslus lietas atlikšanai, atbilst faktiskajiem apstākļiem.

Izskatījis rakstveida procesā krimināllietas materiālus, izvērtējis cietušās D.A. kasācijas sūdzības motīvus, Senāta Krimināllietu departaments atzīst, ka Liepājas tiesas 2009.gada 24.augusta spriedums atceļams.

Senāta Krimināllietu departaments konstatē, ka cietušajai bijusi liegta iespēja realizēt Kriminālprocesa likumā noteiktās tiesības vienošanās procesā.

No krimināllietas materiāliem redzams, ka 2009.gada 3.jūlijā pieņemts lēmums par I.A. saukšanu pie kriminālatbildības par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu pēc Krimināllikuma 125.panta trešās daļas. 2009.gada 18.augustā prokurore pieņēmusi lēmumu pār kvalificēt apsūdzētā I.A. darbības no Krimināllikuma 125.panta trešās daļas uz Krimināllikuma 128.pantu, kā arī noslēgta vienošanās ar apsūdzēto par vainas atzīšanu un sodu. Kriminālprocesa likuma 434.panta pirmās daļas 2. punktā noteikts, ja prokurors, ceļot apsūdzību vai turpinot kriminālvajāšanu, atzīst par iespējamu procesā slēgt vienošanos, viņš informē cietušo par viņa tiesībām izteikt savu viedokli par vienošanās procesa iespējamo piemērošanu. No minētās likuma normas izriet, ka cietušajam jābūt reālai iespējai izteikt savu viedokli vēl pirms vienošanās noslēgšanas. No lietas materiāliem nav redzams, ka atbilstoši Kriminālprocesa likuma 434. panta pirmās daļas 2. punkta prasībām prokurors būtu informējis cietušo par tiesībām izteikt viedokli par vienošanās procesa iespējamo piemērošanu. Cietusī savā kasācijas sūdzībā nenorāda, ka par vienošanās piemērošanu būtu informēta telefoniski. Konkrētajā gadījumā minētās

Kriminālprocesa likuma normas pārkāpums atzīstams par būtisku Kriminālprocesa likuma 575. panta trešās daļas izpratnē.

Atbilstoši Kriminālprocesa likuma 436.panta prasībām, prokurors cietušajai izsūtījis noslēgtās vienošanās protokola kopiju, kā arī izskaidrojis cietušā tiesības vienošanās procesā. Senāta Krimināllietu departaments norāda, ka Kriminālprocesa likuma 436.pantā noteiktas cietušā tiesības vienošanās procesā, kad vienošanās protokols starp apsūdzēto un procesa virzītāju jau ir noslēgts. Taču kā jau iepriekš minēts, konkrētajā gadījumā bija jāievēro cietušas tiesības izteikt savu viedokli pirms vienošanās noslēgšanas.

Krimināllietu departaments atzīst, ka tiesa nav ievērojusi arī cietušās tiesības, kas noteiktas Kriminālprocesa likuma 436.panta otrās daļas 3.punktā. Tās ir tiesības piedalīties vienošanās izskatīšanā tiesā. No krimināllietas materiāliem redzams, ka 2009.gada 21.augustā D.A. Liepājas tiesai adresējusi iesniegumu ar lūgumu atlikt lietas izskatīšanu, jo cietušās pārstāve atrodas atvaļinājumā. Tiesa šo lūgumu nav ņēmusi vērā. Tādā veidā tiesa ir liegusi cietušajai savas tiesības īstenot ar pārstāvja starpniecību, kā tas paredzēts Kriminālprocesa likuma 107.pantā. Tāpat tiesa nav konstatējusi Kriminālprocesa likuma pārkāpumus, kas pieļauti slēdzot vienošanos.

Krimināllietu departaments norāda, ka tiesai, ņemot vērā faktu, ka cietušajai bijusi liegta iespēja realizēt savas tiesības, kas noteiktas Kriminālprocesa likuma 434.panta pirmās daļas 2.punktā, vajadzēja nodrošināt, ka cietusī savas tiesības realizē, piedaloties vienošanās izskatīšanā tiesā.

Pamatojoties uz minēto, ievērojot Kriminālprocesa likuma 585., 587.pantu, Senāta Krimināllietu departaments

n o l ē m a

Liepājas tiesas 2009.gada 24.augusta spriedumu atcelt un lietu nosūtīt jaunai iztiesāšanai. Lēmums nav pārsūdzams.